Hoe is het nu met... Henry Habibe?

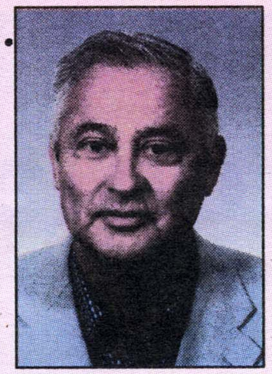

Elke week stellen we een aantal vragen aan een bekende Antilliaan of Arubaan, iemand die zich nauw verbonden voelt met de eilanden, of iemand die bekend is onder de Antilliaans/Arubaanse gemeenschap. Deze week vragen we hoe het gaat met taal- en letterkundige Spaans, literair criticus en dichter Henry Habibe.

Hoe gaat het met u?
Met mij gaat het prima sinds ik in 2001 van Curaçao naar Delft ben verhuisd. Op Curaçao werd mijn leven, cultureel gesproken, hoe langer hoe meer uitgedroogd. Er is zo weinig te doen op cultureel gebied: geen theater op niveau en praktisch geen literaire activiteiten. Ik heb daar lang genoeg gewoond, vijftien jaar, om te weten dat cultuur daar geen belangrijke rol speelt. Ik heb het dan niet over 'volkscultuur', maar over kunst in het algemeen.

U bent literair criticus en dichter. Waar komt uw passie voor literatuur en poëzie vandaan?
Het feit dat ik vroeger een aantal gedichten heb geschreven, wil niet perse zeggen dat ik een dichter ben. Ik heb daarentegen, vanaf de periode van het tijdschrift 'Watapana' (1968), voortdurend essays geschreven over literatuur en poëzie. Daarmee ben ik tot op heden doorgegaan. Noem je zo iemand niet een essayist? De 'passie' daarvoor kan worden toegeschreven aan het feit dat ik vrij jong gefascineerd raakte voor de 'schone letteren'. Op de Mulo, op Aruba, kreeg ik tijdens de lessen Nederlands, Frans en Spaans wat te horen over het werk van Gezelle, Alfred de Musset en Amado Nervo. Dat vond ik prachtig. Die leraren wisten wat doceren betekende.

U heeft aan de Rijksuniversiteit van Leiden en Nijmegen gestudeerd. Wat heeft u gestudeerd en wat bracht u tot deze studies?
Ik heb Spaanse taal- en letterkunde gestudeerd. Ik blonk op de HBS (eigenlijk al op de MULO op Aruba) uit in de talen. Ik was sterk in Frans en Engels. Maar ik denk dat het voorbeeld van de leraar Spaans op de MULO mij geïnspireerd moet hebben. De strijd tussen Frans en Spaans duurde niet lang. Ik koos voor de taal van Cervantes en heb er helemaal geen spijt van.

U heeft, zowel op Aruba als in Nederland, gewerkt als leraar Spaans in het voortgezet onderwijs. Waarom koos u voor dit vak?
Het Spaans werd dus mijn vak in het Voortgezet Onderwijs. Overdracht van kennis van de taal vind ik zeker belangrijk. Maar dat impliceert ook overdracht van cultuur van een ander volk, van een andere denkwijze. Je steekt meer op dan alleen maar de taal.

U heeft onderzoek gedaan op het gebied van literatuuronderwijs. Waarop richtte u zich in uw onderzoek?
Met literatuuronderwijs ben ik bezig geweest toen ik op het I.L.A. (Antilliaanse Linguïstisch Instituut, Curaçao) werkte. Dat is het Talenbureau, waar Frank Martinus Arion de coördinator was. Ik schreef in 1986 een standpuntbepaling 'Literatuur op school: uitnodiging tot een discussie'. Uitgangspunt was dat het literatuuronderwijs 'geregionaliseerd' moest worden. Meer aandacht voor de eigen regio. Met een aantal taaldocenten, zowel op Curaçao als op Aruba, heb ik gesproken over hun methodes en manier van lesgeven. Wij stelden gezamenlijk een 'position paper' op: 'Literatuuronderwijs op Curaçao' (1987). Daar werd van overheidswege geen aandacht aan besteed. Er kwam wel vast te staan dat veel taaldocenten waren vastgeroest in ouderwetse methodes. Men was op Curaçao niet geïnteresseerd in een modernere aanpak van het literatuuronderwijs. En van de Caribische en de Papiamentstalige literatuur heeft men daar niet veel kaas gegeten.

In hoeverre zijn jongeren nog geïnteresseerd in literatuur en poëzie?
Belangstelling voor literatuur en poëzie is niet zo groot meer. In feite geldt dat ook voor vakken als Geschiedenis en Maatschappijleer. Er bestaan nu de zogenaamde 'pretpakketten'. Men kiest wat men leuk vindt en niet wat belangrijk is voor het leven. Vroeger, in de jaren vijftig, deden we veel meer aan die vakken. In Nederland lazen wij voor literatuur niet alleen de klassieke werken, maar gingen wij soms ook met de hele school naar bepaalde toneelstukken kijken.

Wat voor rol zou de literatuur moeten spelen in ons leven?
Literatuur kan de lezer binnenleiden in een voor hem onbekende wereld en hem dingen laten zien, waar hij een les van kan leren. Mario Vargas Llosa heeft het ooit zo treffend onder woorden gebracht. Hij zei dat fictie vaak beschouwd wordt als iets gratuits. Dat is niet zo. Fictie (literatuur) helpt ons onze gefrustreerde verlangens te vervullen. Wij vinden andere werelden uit, omdat de wereld waarin wij leven niet in staat is aan onze verwachtingen te voldoen.

Tegenwoordig wordt men blootgesteld aan een veelheid aan informatie. Ouders vervangen het boek vaak door de dvd. Wat vindt u, als literair criticus, van deze ontwikkeling?
Het boek vervangen door de dvd? Dat lijkt op luiheid of gemakszucht. Het boek is onmisbaar bij het taalonderwijs. De taalontwikkeling wordt juist door het lezen bevorderd. Denk maar aan de grote woordenschat, die men door het lezen opbouwt. De dvd kan bij het onderwijs wel dienst doen om bepaalde toestanden aanschouwelijk te maken, situaties gezamenlijk te beleven en daarover te discussiëren.

In 1968 verscheen het eerste nummer van het taal-en letterkundig tijdschrift 'Watapana' onder uw redactie. Een mijlpaal?
Het verschijnen in 1968 van het eerste nummer van het tijdschrift 'Watapana' impliceerde zeker een vernieuwing. Mijlpaal is een groot woord. Niet alleen bespraken wij daarin, voor het eerst, de Papiamentstalige literatuur. Maar ook werd er veel aandacht besteed aan wetenschappelijke verhandelingen over het Papiamentu. Dat vond niet plaats in de 'Antilliaanse Cahiers', noch in 'Kambio', of 'Kontakto Antiano'.

Het Papiamentu krijgt een steeds prominentere rol in het onderwijs op de Antillen. Wat vind u, als voormalig stafmedewerker van het Departement van Onderwijs op Curaçao, van deze ontwikkeling?
Ik heb geen moeite met de grotere rol die het Papiamentu in het onderwijs is gaan spelen. Aan de andere kant, vind ik het niet juist dat het Nederlands zo op de achtergrond wordt gedrukt. De beheersing van het Nederlands moet optimaal blijven, zolang wij in het Koninkrijk der Nederlanden zitten. Wij zouden, maar dit heb ik in het verleden ook al naar voren gebracht, aan een Tweetalige School moeten denken. Een taalsituatie creëren, zoals die bijvoorbeeld in Florida bestaat. Daar spreekt men zowel het Engels als het Spaans vloeiend. Bij ons zou men dan naast het Papiamentu ook het Nederlands vloeiend kunnen spreken.

In september van dit jaar vond de viering 100 jaar Papiamentstalige literatuur plaats. Het verschijnen van het gedicht Atardi van J.S. Corsen vormt de bakermat van de Papiamentstalige literatuur. Waarom is dit gedicht zo belangrijk?
Atardi is in de eerste plaats belangrijk, omdat het een prachtig resultaat is van een lange kunstzinnige oefening met het Papiamentu. Daarbij wist de dichter zijn diepe angstgevoelens op een introspectieve wijze te uiten. Geen projectie in de natuur, maar naar binnen gericht. Daarnaast heeft niemand zoiets in het Papiamentu tot stand gebracht. Vóór J.S. Corsen niet, en ook niet ná hem.

Welke dichters vormen een inspiratie voor u?
Enkele dichters die voor mij een grote inspiratie vormen zijn: Garcilaso de la Vega, García Lorca, Pablo Neruda, en in iets mindere mate, Remco Campert.

Waarover schreef u graag?
Ik schreef vroeger poëzie over de liefde, over politieke en sociale discriminatie, over de liefde voor mijn eiland en voor het Papiamentu.

Kan iedereen dichten?
Iedereen zou best wel een Sinterklaasgedicht kunnen schrijven. Ook een gelegenheidsversje bij een feestelijk gebeuren. Maar dat is voor mij niet wat je onder 'dichtkunst' verstaat.

Niet elke vorm van poëzie is even toegankelijk. Hoe komt dit volgens u?
Dat heeft te maken met het persoonlijke karakter, de voorkeur wellicht, van de dichter. Indien hij meer in zichzelf geïnteresseerd is dan in de lezer, dan wil hij zo trouw mogelijk zijn eigen diepste gevoelens tot uitdrukking brengen. En die gevoelens hoeven niet voor iedereen 'te volgen' zijn.

Heeft u suggesties voor deze rubriek? Stuur een mailtje naar rubriek@amigoenl.com.